

คำนำ

กระบวนการวิชาการกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ (PA 370) หรือตามหลักสูตรเดิมคือ การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ (PS 451) เป็นการเรียนรู้องค์รวมของนโยบายสาธารณะ ซึ่งเป็นการวางพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับลึกต่อไปในด้านกระบวนการทางนโยบาย วิชานี้มีเนื้อหาที่สำคัญ 3 ส่วน ในส่วนแรกประกอบด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวกับพัฒนาการของการศึกษานโยบายสาธารณะ แนวทางการศึกษาและความรู้เกี่ยวกับนโยบาย ค่านิยมและหลักจริยธรรมทางนโยบาย

ส่วนที่สอง คือ การศึกษากระบวนการวิเคราะห์นโยบาย ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ คือ การวิเคราะห์ปัญหา การวิเคราะห์วัตถุประสงค์และเป้าหมาย และการวิเคราะห์แนวทางเลือกนโยบาย

ส่วนที่สาม คือ การศึกษากระบวนการทางนโยบายได้แก่ การริเริ่มและการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผล และการล้มเลิกหรือยุตินโยบาย

ผู้ศึกษาวิชานี้สามารถวิเคราะห์นโยบายเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเลือกนโยบายที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน โดยนำองค์ความรู้จากศาสตร์อื่นๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม นอกจากนี้ผู้ศึกษาสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบาย โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติ สามารถนำนโยบายไปบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลรวมทั้งสามารถใช้ความรู้ในการติดตามประเมินผลโครงการที่ปฏิบัติ เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานต่อไป

ทิพาพร พิมพิสุทธิ

7 ธันวาคม 2542

คำนำพิมพ์ครั้งที่ 1

ตำราการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะได้เรียบเรียงขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสอน ครอบคลุมวิชาการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ (PS 451) ของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยได้แบ่งหัวข้อออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนที่หนึ่ง ว่าด้วยการพัฒนาการศึกษา นโยบายสาธารณะซึ่งรวบรวมไว้ใน 3 บทแรก คือ บทที่ 1 ซึ่งให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายสาธารณะกับสังคมศาสตร์ บทที่ 2 จะกล่าวถึงแนวการศึกษาและตัวแบบในการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ โดยจะเน้นให้เห็นถึงที่มาของนโยบายสาธารณะ การวิเคราะห์นโยบาย องค์ประกอบที่สำคัญในการวิเคราะห์นโยบายและตัวแบบในการวิเคราะห์นโยบาย ในบทที่ 3 จะเน้นการวิเคราะห์นโยบายกับหลักจริยธรรม ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการวิเคราะห์นโยบาย ในบทนี้จะชี้ให้เห็นความขัดแย้งระหว่างค่านิยมและความเป็นจริงซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่ถกเถียงกันตลอดมา

ในส่วนที่สองจะเน้นหลักการวิเคราะห์นโยบาย ซึ่งเริ่มต้นจากขั้นตอนแรกคือ การวิเคราะห์ปัญหา ขั้นที่สองคือ วิเคราะห์จุดมุ่งหมายของนโยบาย และขั้นสุดท้ายคือ พิจารณาทางเลือกนโยบายโดยรวบรวมไว้ในบทที่ 4, 5 และ 6 ตามลำดับ ในบทที่ 4 จะชี้ให้เห็นความสำคัญของปัญหา วิธีการวิเคราะห์ปัญหาตลอดจนเทคนิคในการรวบรวมปัญหา บทที่ 5 เป็นการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของนโยบาย ในบทนี้จะชี้ให้เห็นปัญหาในการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของนโยบายโดยนำตัวอย่างนโยบายของรัฐมาวิเคราะห์ให้เห็นปัญหาชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนในบทที่ 6 เป็นการพิจารณาทางเลือกนโยบาย ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิเคราะห์นโยบายในส่วนที่จะกล่าวถึงทางเลือกนโยบายและเหตุผลสนับสนุนแนวนโยบายแต่ละแนวทางตลอดจนการพิจารณาผลกระทบอันเกิดจากแนวนโยบายโดยชี้แนะเทคนิคบางประการในการประเมินผลกระทบเพื่อประกอบการพิจารณาทางเลือกนโยบายที่ดีที่สุด

ส่วนที่สาม เป็นการศึกษากระบวนการทางนโยบายซึ่งเริ่มจากบทที่ 7 การริเริ่มและการกำหนดนโยบาย กระบวนการที่สองคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งจะกล่าวในบทที่ 8 โดยจะชี้ให้เห็นอุปสรรคและปัญหาในกระบวนการนี้จากการศึกษาการนำพระราชบัญญัติฯ พ.ศ.2522 และนำนโยบายเยาวชนไปปฏิบัติ กระบวนการที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การประเมินผลในบทที่ 9 โดยจะชี้ให้เห็นความสำคัญของกระบวนการทางนโยบายนี้ตลอดจนเทคนิคในการประเมินผลและอุปสรรคที่สำคัญในการประเมินผล บทสุดท้ายคือ บทที่ 10 จะเน้นกระบวนการขั้นสุดท้ายคือ การล้มเลิกนโยบาย ซึ่งมักจะไม่ค่อยเกิดขึ้นบ่อยครั้งนักเพราะ

มีอุปสรรคมากมาย อย่างไรก็ตาม นักวิเคราะห์นโยบายควรจะได้เรียนรู้กระบวนการนี้ด้วย มิ
เช่นนั้น นโยบายหรือโครงการที่ไม่ได้ผลจะได้รับการสนับสนุนตลอดไป
ข้อบกพร่องในหนังสือเล่มนี้จะได้รับการปรับปรุงและแก้ไขต่อไป

ทิพาพร พิมพิสุทธิ

29 มกราคม 2530